

РИЗИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА: ОБґРУНТУВАННЯ ПОТРЕБИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Касапоглу С.О.,
доцент кафедри кримінального
права та кримінології юридичного факультету
Національний гірничий університет

У статті обґрунтована потреба наукового дослідження ризиків, які виникають у процесі реалізації норм кримінального процесуального права не лише у формі застосування, а й у інших формах: використання, виконання, дотримання. Визначені перспективні напрями досліджень із теми статті: сутність ризиків реалізації норм кримінального права; ризики реалізації норм за кожною з її форм; фактори ризику реалізації процесуальних норм; класифікація ризиків і факторів ризику.

Ключові слова: кримінальна процесуальна норма, ризики реалізації норм кримінального процесуального права, класифікація ризиків, фактори ризиків, криміналістика, оперативно-розшукова діяльність, правозастосування.

Касапоглу С.А. / РИСКИ РЕАЛИЗАЦИИ НОРМ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРАВА: ОБОСНОВАНИЕ НЕОБХОДИМОСТИ НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ / Государственное высшее научное учреждение «Национальный горный университет»

В статье обоснована необходимость научного исследования рисков, возникающих в ходе реализации норм уголовного процессуального права не только в форме применения, но и в других формах: использования, исполнения, соблюдения. Определены перспективные направления исследований по теме статьи: сущность рисков реализации норм уголовного права; риски реализации норм по каждой из ее форм; факторы риска реализации процессуальных норм; классификация рисков и факторов риска.

Ключевые слова: уголовная процессуальная норма, риски реализации норм уголовного процессуального права, классификация рисков, факторы риска, криминалистика, оперативно-розыскная деятельность, правоприменение.

Kasapoglu S.A. / RISKS OF THE USE OF CRIMINAL PROCEDURE STANDARDS: THE ARGUMENT OF NECESSITY FOR THE FUNDAMENTAL THEORETICAL RESEARCHES / National Mining University of Ukraine

This article contains the argumentation of necessity for the fundamental theoretical research of the risks of the use of criminal procedure standards which appear in the different situations of realization of these standards: in application, in using, in execution, in submission.

The activity of realization of criminal procedure standards is the part of the conscious activity of people because of this it has the indeterminacy on its way to reach the intermediate result of the final result which always happens with the risks.

It is maintained, the researching of risks in the criminalistics and the operative crime detection activities are not enough for the conclusions of the procedural aspects of the rule of the criminal procedure law because all of these researches are about the activities of public organs and the workers of public organs who realizes the criminal procedure standards just in one of its form – the application.

The results of researches of another branch of knowledge's can be used for the criminal procedure law. The content, the march and the results of "risky" activities make conditional on risk factors and one of the basic is the poor quality of standard of law. The risk factors of the non-feasance or ineffective realization of standard of law arise by unconscious way. Sometimes it is possible to find these risk factors of the non-feasance or ineffective realization of standard of law just by using of standards of law. At the moment the standard of law is in static state the risk factors of the non-feasance or ineffective realization of standard of law can't be visible. The quality of standard of law is defined not only by the potential result of realization of its but by the real realization as well. We can try to determine quality of the standard of law in static state but we can't be never sure about the work of it without the check of it by using. Only the fact there are the low quality of criminal procedure standards gives to us the right to say the criminal procedure standards already contain the risk factors of the non-feasance or ineffective realization of themselves.

Key words: criminal procedural norm, risks of the rules of criminal procedure law, classification of risks, risk factors, criminalistics, investigation and search operations, enforcement.

Постановка проблеми. Будь-яка людська діяльність, яка характеризується невизначеністю у досягненні проміжного чи остаточного її результату, здійснюється в умовах ризиків. Останні в кримінальному провадженні можуть стосуватися як недосягнення певного результату, який передбачалося досягнути в процесі реалізації певних норм права чи їх сукупностей, так і в порушенні порядку реалізації норм права без «відхилення» від прогнозованого кінцевого результату. Ризики реалізації норм кримінального процесуального права не були предметом досліджень у теорії кримінального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається авторка. Проблеми ризиків розглядають у неюридичних галузях наукових знань, теорії права (юридичне ризикознавство), матеріальному праві (кримінальному – професійні ризики; цивільному і господарському – ризик матеріальних збитків), криміналістиці, оперативно-розшуковій діяльності, адміністративній діяльності та в ін.

Формулювання цілей статті. Для з'ясування питань, що є предметом дослідження в цій статті, доцільно послідовно розглянути: чи повинні ризики реалізації норм кримінального процесуального права стати предметом наукових досліджень у науці кримінального процесу; наукові результати досліджень ризиків з яких галузей знань

можуть бути використані в процесі досліджень; чи залежить ризик неефективної реалізації норми кримінального процесуального права від її якості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Причина нейтрального ставлення процесуалістів до дослідження проблем ризиків криється, ймовірно, в тому, що самі процеси реалізації норм цієї галузі права не є ґрунтовно дослідженими в юридичній теорії. У доступних нам роботах із кримінального процесу розглянута лише одна з форм реалізації норм кримінального процесуального права – застосування [1; 2; 3]. Але у зазначених роботах не досліджені проблеми ризиків, які виникають в процесі застосування норм. Так само в теорії кримінального процесу не досліджені проблеми ризиків у процесі реалізації норм процесуального права в інших формах (виконання, дотримання, виконання), ба більше, такі проблеми просто не ставилися.

У науках криміналістики, оперативно-розшукової діяльності досліджують ризики, які виникають у діяльності уповноважених державних органів та їхніх посадових осіб. Тобто предметом досліджень є те, наскільки ризикують у своїй діяльності посадовці, які здійснюють функцію кримінального переслідування (обвинувачення), приймаючи тактичні (а не кримінальні процесуальні) рішення. До речі, така увага до ризиків у теорії криміналістики дає під-

стави для висновків із суто процесуальних питань, наприклад щодо процесуальної функції, виконуваної слідчим.

Попри те, що КПК 2012 р. поклав на слідчого функцію обвинувачення, у процесуальній науковій літературі переважає думка про те, що слідчий виконує функцію розслідування. Однак як тоді пояснити те, що в теорії криміналістики, говорячи про оцінку ступеню тактичного ризику проведення очної ставки (за чинним КПК України – «одночасний допит двох і більше осіб»), Р. С. Белкін говорив про «програш» слідчого обвинуваченому (зараз у вітчизняному досудовому провадженні законодавець запровадив термін «підозрюваний»), про протидію обвинуваченого встановленню істини тощо [4, с. 299-300]. Р. С. Белкін зазначає, що «приймаючи рішення про проведення очної ставки між обвинуваченим, що свідчить помилково, і свідком, чий свідчення його викривають, слідчий у змозі передбачити такі можливі результати: а) під впливом показань свідка обвинувачений перестане брехати (тут і далі у цьому абзаці курсив наш – С. К.) і дасть правдиві свідчення – оптимальний результат; в розрахунку на його досягнення і проводиться очна ставка; б) під впливом показань обвинуваченого свідок змінить свої свідчення і підтвердить слова обвинуваченого – найгірший негативний результат, найбільший «програш» слідчого; в) учасники очної ставки залишилися при своїх свідченнях; зовнішньо нейтральний результат, фактично – негативний, бо мета очної ставки не досягнута, хоча і виконано вимогу закону і зроблена спроба усунути наявні суперечності; втрата часу, уповільнення темпу розслідування; г) учасники очної ставки залишилися при своїх свідченнях, але обвинувачений почерпнув із показань свідка раніше невідому йому інформацію, яку він може використовувати для своєї вигоди, – негативний результат: можливість посилення протидії обвинуваченого встановленню істини; д) обвинувачений змінив свої свідчення, погодивши їх тією чи іншою мірою з показаннями свідка, замінивши колишню брехню новою, важче піддається викриттю, – негативний результат: необхідність витрати додаткових зусиль для викриття обвинуваченого у брехні ...

З п'яти можливих варіантів наслідків очної ставки, які піддаються передбаченню, чотири мають негативний характер, у тому числі три – істотно негативний» [4, с. 299-300]. Навіть із наведеного тексту випливає, що слідчий і обвинувачений (нині – підозрюваний) розглядалися в радянській криміналістиці як сторони, одна з яких намагається викрити іншу у вчиненні кримінального правопорушення, а остання – уникнути викриття. Але знов-таки ризик подавався у криміналістиці як явище, притаманне лише діяльності слідчого, тобто тієї особи, яка приймає тактичні рішення і здійснює дії в умовах тактичного ризику. Але ж слідчий так само, як і інші суб'єкти, уповноважені «вести» кримінальне провадження (прокурор, слідчий суддя, суд), приймає не лише тактичні рішення, а й (і це є головним) кримінальні процесуальні рішення. Останні мають суттєве значення для кримінального процесу. Вони передбачені конкретними нормами права. У багатьох випадках уповноважені суб'єкти постають перед вибором: приймати те чи інше процесуальне рішення чи провадити певну процесуальну дію в конкретній ситуації кримінального провадження. Зрозуміло, що тактичні рішення слідчого є важливими для кримінального провадження, але не менш важливими є кримінальні процесуальні рішення. Останні приймають не лише за результатами здійснення діяльності певного обсягу, а й, так би мовити, наперед (причому, рішення про здійснення процесуальних дій, результат яких може бути непередбачуваним, у тому числі й негативним, для посадової особи чи державного органу (суду), який приймає рішення).

Отже, розгляд питань щодо ризиків реалізації норм кримінального процесуального права у межах науки кри-

мінального процесу матиме більший ефект для вирішення процесуальних питань. Такий висновок випливає з того, що, як було проілюстровано вище, навіть результати досліджень у криміналістиці, предмет якої не включає до свого складу процесуальні аспекти, дає змогу робити з останніх обґрунтовані «науково-процесуальні» висновки.

Оперативно-розшукова діяльність у законі наразі об'єднана з кримінальною процесуальною. Тому положення тактики здійснення оперативно-розшукової діяльності, розроблені в теорії з однойменною назвою, можуть бути використані й у теорії кримінального процесу. Якщо рішення про проведення одночасного допиту двох і більше осіб учені-криміналісти вважають тактичним поряд із процесуальним рішенням про її проведення¹, а тактичні рішення про проведення оперативно-розшукових дій є тісно пов'язаними з процесуальними рішеннями про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, то в теорії кримінального процесу тим паче повинні розроблятися проблеми ризику реалізації норм кримінального процесуального права, якими регламентовано прийняття процесуальних рішень уповноваженими суб'єктами і проведення останніми процесуальних дій. Бо саме теорія кримінального процесу, одним із предметів вивчення якої є кримінальне процесуальне право, визначає вихідні положення як гласної, так і негласної процесуальної діяльності, а також її різноманітних криміналістичних аспектів, серед яких і тактичні. Отже, завдання акумулювання знань щодо ризиків правореалізації в перебігу кримінального провадження має виконувати наука кримінального процесу. Знання, накопичені в науці кримінального процесу, повинні стати основою для подальших досліджень ризиків у зазначених теоріях, подібно тому як загальна теорія права акумулює в собі знання, отримані в окремих галузях юридичної науки, узагальнює їх і досягає нових знань. Останні ж для галузевих юридичних наук стають методологічною основою. Наука кримінального процесу, як «материнська» щодо зазначених галузей науки (криміналістики, оперативно-розшукової діяльності), має виконувати таку саму – методологічну – функцію.

Досліджуючи ризики реалізації норм кримінального процесуального права, варто зважати на те, що проблематиці ризиків у загальній теорії права, теорії юридичної діяльності приділяється вкрай мало уваги. Між тим «великий сегмент діяльності суб'єктів права пов'язаний із ризиком, і величезний вплив на суб'єктів у ситуації ризику справляють саме юридичні чинники. Цей ризик впливає з постійної необхідності прийняття рішень, які певним чином впливають на розвиток суспільних відносин. Стратегія прийняття рішень завжди пов'язана з імовірністю виникнення певних як позитивних, так і негативних наслідків. Саме вірогідність негативних наслідків (по суті, ризиків – С. К.) повинна бути пріоритетним напрямом» [5, с. 276].

Д. О. Беззубов з'ясував, що «у сучасних підручниках з права ризик як правова реальність фрагментарно знаходить відображення, хоч деякі галузі права прямо пов'язані з ситуаціями ризику (наприклад, підручники «Судові та правоохоронні органи» за ред. С. М. Тимченка, «Адміністративне право України» за ред. Ю. П. Битяка, «Кримінальне право України» за ред. П. С. Матишевського, П. П. Андрушка, С. Д. Шапченко). На сьогодні єдиним навчальним посібником, в якому ризик розглядається на прикладному рівні, є «Адміністративна діяльність» авторського колективу Львівського державного університету внутрішніх справ на чолі з М. В. Ковалівом, якому й належить розділ «Професійний ризик в адміністративній діяльності міліції» [5, с. 276].

Як бачимо, в єдиному посібнику, де ризик розглянуто на прикладному рівні (сумніватися в тому, що це дійсно так, підстав немає), знов-таки йдеться про ризик у діяльності посадовців. Але у юридичній діяльності, різновидом якої є кримінальна процесуальна, задіяні й інші особи, які є суб'єктами правовідносин, що складаються в процесі діяльності. Ці особи, реалізуючи в тій чи іншій формі норми

¹ Процесуальне рішення про проведення цієї слідчої (розшукової) дії є латентним, тобто скритим, оскільки не оформлюється постановою.

права, мають власні інтереси. Результати кримінального провадження залежать серед іншого і від результатів «ризикованої» діяльності зазначених осіб. А ризикованою їхня діяльність є завжди, бо у кожного учасника кримінального провадження є як мінімум два варіанти: реалізовувати норму процесуального права чи не реалізовувати її, а якщо реалізовувати, то в той чи інший спосіб. Причому такий вибір є щодо кожної з форм реалізації норм права (використовувати права чи ні, виконувати обов'язки чи ні, дотримуватися заборон чи ні).

Дослідження в науці криміналістики та оперативно-розшукової діяльності ризиків у діяльності державних службовців здійснювалися з метою надання їм науково обґрунтованих порад щодо уникнення ризиків або принаймні зниження негативного ефекту діяльності, здійснюваної в державних інтересах. Такий стан наукових досліджень був прийнятним для радянського кримінального процесу, в якому засади змагальності, верховенства права навіть не декларувалися в законі. Сам же кримінальний процес розглядався як діяльність уповноважених державних органів та їхніх посадових осіб із застосування норм кримінального процесуального, кримінального та інших галузей права. Іншим формам реалізації норм права увага не приділялась.

Зважаючи на викладене, проблеми ризиків у реалізації норм кримінального процесуального права варті того, щоб стати предметом досліджень у науці кримінального процесу.

Зрозуміло, що в межах однієї статті розглянути всі проблеми, пов'язані з ризиками реалізації норм кримінального процесуального права, та надати обґрунтовані рекомендації щодо їх усунення практично неможливо. Завдання, яке поставлене в цій статті, полягає лише в тому, щоб, стисло виклавши сутність та окремі фактори ризиків реалізації норм права, по-перше, глибше (наскільки це дозволяє стислий розгляд питання) дослідити предмет статті і, по-друге, ініціювати розгляд зазначених вище проблем у науці кримінального процесу.

Оскільки про ризик можна вести мову лише тоді, коли наявними є альтернативи дій, рішень особи і невизначеність їх результатів, то у плані дослідження проблем ризиків у реалізації норм кримінального процесуального права є визначення співвідношення ризиків з ефективністю реалізації норми права. Бо чим більше результат реалізації норми права наближений до запланованого (в умовах ризикової кримінальної процесуальної діяльності запланований результат завжди перебуває в межах «від» і «до»), тим ефективнішим є правореалізаційний процес. На мінімальне (можливо, й «нульове») чи максимальне наближення до запланованого результату правореалізації чинять вплив певні фактори, які в теорії називають факторами ризику.

В. В. Мамчун правильно зазначає: «Дійсно, ті правові явища, процеси і стани, які зумовлюють виникнення в юридичній практиці ситуацій невизначеності, коли суб'єкт права опиняється перед необхідністю вибору тих чи інших альтернатив, реалізація яких є неоднозначною, коли розподіл ймовірностей носить випадковий характер, цілком обґрунтовано розглядати як фактори ризику».

Однак важко погодитися з тим, що поняття «фактори ризику» вичерпуються лише факторами, що породжують ризик. Правовий ризик – це трансформація правової реальності, зміна в нормальному перебігу правових процесів, але при цьому і сам ризик зазнає змін. Він характеризується відмінностями в протіканні, тривалості, можливості його суб'єкта впливати на реалізацію ймовірностей. Різні зміни в правовій реальності, що призводять до виникнення ризиків, переходу потенційних ризиків у реальні, розподілу результатів у ризиковій ситуації, що впливають на характер і розмір наслідків та ін., зумовлені дією певних факторів. У зв'язку із цим поняття фактора ризику слід розглядати як більш широке за обсягом, що включає в себе всі ті детер-

мінанти, які так чи інакше впливають на ризик і всю його динаміку [6, с. 113].

Зрозуміло, що факторів ризику (як правових, так і не правових) реалізації кримінальних процесуальних норм існує багато. Їх дослідженню може бути присвячена не одна монографія. Оскільки в межах цієї роботи досліджується реалізація норм кримінального процесуального права, то для досягнення цілей роботи вважаємо за потрібне з'ясувати питання про те, чи існують фактори ризику в самих нормах. З'ясування цього питання дасть змогу встановити залежність ефективності реалізації норм від їхньої якості. Попередньо ж дозволимо собі зауважити, що якісна норма права апіорі «породжує» більш ефективний результат процесу її реалізації, тобто якість норми визначає не лише потенційний (очікуваний) ефект реалізації норми, а й реальний результат.

У нормі процесуального права практично неможливо передбачити всі чинники, які сприятимуть ефективній її реалізації. Але всі фактори, спрямовані на ефективну реалізацію норми і включені до будь-якої з її частин (гіпотези, диспозиції, санкції), стають правовими факторами, які забезпечують досягнення цілей запровадження норми до кримінального процесуального права. Отже, ці фактори мають гарантійний характер щодо реалізації норм права. Характерною особливістю факторів, які сприяють ефективній реалізації норм права, є те, що законодавець закладає їх у норми свідомо.

Фактори ризику нереалізації або неефективної реалізації норм права з'являються в законодавстві переважно не свідомо. Більш того, виявити їх іноді можна лише у процесі дії норми права. Коли норма права перебуває у статичності, то вони «не помітні». Прикладом можуть слугувати чисельні приклади неефективної реалізації норм права чинного КПК відразу після вступу його в дію. Норми, які в процесі обговорення і прийняття КПК не викликали зауважень, на практиці іноді виявилися важко реалізовуваними через їхню низьку якість. Із цього випливає, що визначити якість норми процесуального права можна спробувати і в статичності, але без перевірки її дії на практиці майже ніколи не можна бути цілком впевненим у її якості. Тому варто погодитися з тим, що «синтетичним показником якості законодавства (норми як частини процесуального права, яке відображене у статтях законів, – теж – С. К.) є ступінь його ефективності» [7, с. 25]. Чим нижчою є якість норми кримінального процесуального права, тим вищим є ризик її неефективної реалізації. Уже сам по собі факт існування неякісних норм кримінального процесуального права робить можливим висновок про те, що фактори ризику їх реалізації містяться в самих нормах.

На підставі викладеного можна зробити такі висновки: 1) ризики реалізації норм кримінального процесуального права повинні стати предметом наукових досліджень у науці кримінального процесу; 2) у перебігу досліджень можуть бути використані наукові результати щодо ризиків, отримані в теоріях як вищого (теорія права, теорія юридичної діяльності), так і нижчого (оперативно-розшукова діяльність, криміналістика) рівня; 3) чим нижчою є якість норми кримінального процесуального права, тим вищим є ризик її неефективної реалізації.

Перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямі. У цій статті зроблена спроба лише обґрунтувати потребу дослідження ризиків реалізації норм кримінального процесуального права в межах науки кримінального процесу. З огляду на недослідженість теми, перспективними напрямками її дослідження є всі, які її стосуються. На нашу думку, першочерговими серед них мають стати такі: сутність ризиків реалізації норм кримінального права; ризики реалізації норм за кожною з її форм – застосування, використання, виконання, дотримання; фактори ризику реалізації процесуальних норм; класифікація ризиків і факторів ризику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шушанова Т. В. Применение уголовно-процессуальных норм : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Шушанова Татьяна Виталиковна. – М., 2011. – 210 с.
2. Пушкарев А. В. Применение норм уголовно-процессуального права при обратной силе уголовного закона / А. В. Пушкарев. – М. : Юрлитинформ, 2009. – 144 с.
3. Петухова М. А. Применение норм уголовно-процессуального права следователями органов внутренних дел в условиях реформирования уголовно-процессуального законодательства российской федерации (на примере следственных подразделений субъекта Российской Федерации – Ленинградской области) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук / М. А. Петухова. – СПб. : Санкт-Петербургский ун-т МВД России, 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kalinovsky-k.narod.ru/b/avtooref/petuhova.htm>
4. Белкин Р. С. Курс криминалистики : уч. пособие для вузов в 3-х томах / Р. С. Белкин. – 3-е изд., доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2001. – 837 с.
5. Беззубов Д. О. Про тлумачення «ризикознавства» в юридичній науці України / Д. О. Беззубов // Держава і право. – 2009. – № 45. – С. 275–281.
6. Мамчун В. В. Некоторые методологические проблемы исследования факторов риска в праве / В. В. Мамчун // Вестник Владимирского юрид. ин-та. – 2010. – № 3 (16). – С. 112–120.
7. Стащенко А. Про науково-теоретичні проблеми якості закону як основи його ефективності / А. Стащенко // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 11. – С. 23–27.

УДК 343.985:343.62

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ БЕЗВІСНИМ ЗНИКНЕННЯМ ОСОБИ

Мазурок О.Я.,
здобувач кафедри криміналістики та судової медицини
Національна академія внутрішніх справ

У статті висвітлені особливості планування розслідування злочинів, пов'язаних із безвісним зникненням особи. Уточнена специфіка висування слідчих версій під час планування розслідування вказаної категорії злочинів.

Ключові слова: планування, версія, розслідування, безвісне зникнення особи.

Mazurok O.Ya. / ОСОБЕННОСТИ ПЛАНИРОВАНИЯ РАССЛЕДОВАНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С БЕЗВЕСТНЫМ ИСЧЕЗНОВЕНИЕМ ЧЕЛОВЕКА / Национальная академия внутренних дел, Украина

В статье рассмотрены особенности планирования преступлений, связанных с безвестным исчезновением человека. Уточнена специфика выдвижения следственных версий во время планирования расследования указанной категории преступлений.

Ключевые слова: планирование, версия, расследование, безвестное исчезновение человека.

Mazurok O.Ya. / FEATURES OF PLANNING OF INVESTIGATION OF CRIMES RELATED ARE TO OBSCURE DISAPPEARANCE OF PERSON / National Academy of Internal Affairs, Ukraine

In the article the lighted up features of planning of investigation of crimes related are to obscure disappearance of person. Certainly aggregate of typical versions which appropriately to check during investigation of facts of obscure disappearance of person. The specified specific of pulling out and verification of consequence versions is during investigation of the indicated category of crimes. Basic near-term measures which must be carried out for confirmation or refutation of the proper version about criminal (uncriminal) character of disappearance of man are formulated. The terms of planning of lead through of separate consequence actions are specified: reviews habitation and last place of stay of obscurely disappearing person, his workplace; exception and review of documents, related to personality of disappearing person; interrogations of relatives, acquaintances, colleagues, on work of disappearing person; to the search (apartments (habitation and workplace), areas of locality, personal search of the crime search of transport vehicle suspected of feausance); setting of different types of examinations. Marked that judicial-chemical examination must be appointed with the purpose of research of particles of metal, glass, soil, pieces of chalk, brick, found in place of exposure of dead body, on his clothes, on crime instruments, on clothes suspected. In time exposure of letters, messages, on behalf of disappearing obscurity or addressed him, they are withdrawn. For the decision of question about the performer of this documents judicia – handwriting examination is appointed. Lead through of biological examination, it is necessary to plan in the case of exposure in place of event of microtraces of biological origin. Application of method of DNA of analysis is utterly effective for authentication of person after on tracks blood, saliva, sperm, by the cages of epithelium, parts of fabrics and organs of man, to the hairs. Reminisced necessity of lead through in a number of cases for to the crimes related to obscure disappearance and other types of examinations, in particular judicial – medical examination, judicial – biological, dactyloscopic, molecular – genetic. The approximate list of departments and establishments to which it follows to send queries with the purpose of establishment of location of obscurely disappearing person is given.

Key words: planning, version, investigation, obscure disappearance of person.

Згідно статистичних показників, в Україні за останні роки кількість безвісно зниклих є досить значною.

Зокрема у 2013 році в Україні до ЄРДР внесено відомості про понад 14 тис. заяв та повідомлень вказаної категорії, щодо 12 тис. з них прийнято рішення про закриття кримінального провадження у зв'язку із відсутністю події або складу злочину, за 3,7 тис. заведено оперативно-розшукові справи. Із загальної кількості зареєстрованих заяв і повідомлень про безвісне зникнення громадян у 2013 році розшуковано лише 3,2 тис. осіб, а місцезнаходження та доля майже половини безвісно зниклих громадян залишається невідомою.

Інколи безвісне зникнення особи може бути обумовлене тим фактом, що громадяни несвоєчасно повідо-

мляють рідним про своє місцезнаходження через різні побутові негаразди: конфлікти в сім'ї, на роботі, у школі тощо. Водночас, серед всіх фактів зникнення людей велику частку складають такі, що мають кримінальний характер.

Зважаючи на те, що на сході країни досі відбувається збройний конфлікт, окрему категорію безвісно зниклих осіб на сьогодні складають військовослужбовці та інші громадяни, які постраждали або загинули під час проведення антитерористичної операції (далі – АТО).

На території Донецької та Луганської областей України розповсюдженими є випадки, коли безвісно відсутніми стають особи, що постраждали від тяжких злочинів,